

Priježenidbeni pastoral — bliža priprava u mjesnoj crkvi

Josip Šimunović*, Kristina Čačić**

Sažetak

Tema priloga naglašava važnu problematiku osmišljavanja i organizacije kvalitetnih programa unutar bliže priprave za brak i obitelj. Autori žele dati određen doprinos promišljajući i analizirajući crkvenu djelatnost kroz pripravu za brak i obitelj u specifičnoj pastoralnoj situaciji u Republici Hrvatskoj.

Prvo poglavlje predstavlja pastoralnu zauzetost Crkve u izgradnji suvremenog kršćanskog braka i obitelji.

Drugo poglavlje donosi opću organizaciju zaručničkih tečajeva u Zagrebačkoj nadbiskupiji te analizu ankete o kvaliteti zaručničkih tečajeva u zagrebačkoj Župi sv. Križa u Sigetu, koja je provedena zbog potreba ovoga priloga.

Ključne riječi: priježenidbeni pastoral, bliža priprava za brak, obitelj, zaručnički tečaj

Uvod

Tema ovog priloga naglašava važnu problematiku osmišljavanja i organizacije kvalitetnih programa unutar bliže priprave za brak i obitelj. Autori žele dati određen doprinos promišljajući i analizirajući crkvenu djelatnost kroz pripravu za brak i obitelj u specifičnoj pastoralnoj situaciji u Republici Hrvatskoj. Naime kao oni koji se svakodnevno susreću s djecom i mladima svih godišta uočili su veliku potrebu za produbljanjem znanja i posredovanog iskustva o pripravi za kršćanski brak i obitelj, kao i o braku i obitelji u početnim, srednjim i kasnijim godinama. Mnogi mladi danas su dezorijentirani po pitanju vrednovanja kršćanskog braka i obitelji. Istina o braku i obitelji kao zajednici osoba koju pokreće ljudska ljubav i Božji blagoslov danas je zatamnjena, opustošena i ismijavana. Prihvati li se činjenica kako o kvaliteti bračnih i obiteljskih zajednica ovisi razvoj Crkve i društva, stalno preispitivanje i spoznavanje smisla kršćanskoga braka i obitelji ne smije nikad biti zapostavljeno ili marginalizirano.

* Doc. dr. sc. Josip Šimunović, Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Adresa: Vlaška 38, p. p. 432, 10 001 Zagreb, Hrvatska. E-mail: josip.simunovic@zg.htnet.hr

** Kristina Čačić, OŠ Metel Ožegović-Radovan i OŠ Mala Subotica. Adresa: Varaždinska 14, 42 242 Radovan, Hrvatska. E-mail: cacic.k@mail.com

U Zagrebačkoj nadbiskupiji, koja određeni niz godina organizira i provodi zaručnicke tečajeve, uočava se potreba reorganizacije i osuvremenjivanja tečajeva. Kod većine zaručničkih parova koji dolaze na tečaj pripreme za brak i obitelj trebala bi se dogoditi preobrazba u osobnom značenju i prihvaćanju tih tečajeva, jer se uočava trend odlazanja na tečajeve isključivo zbog dobivanja potvrde. Preobrazba je potrebna i pastoralnim djelatnicima, kao i svim crkvenim uredima koji se bave priježenidbenim pastoralom. Priježenidbeni pastoral ne smije biti površno organiziran, što uključuje masovnost, siromaštvo u metodama i prigodničarsko raspoloženje voditelja, bez dubljeg značenja za crkvenu i društvenu zajednicu. Mogu li se uopće kršćanske vrednote o braku i obitelji kvalitetno prenositi na buduće naraštaje samo teorijski ili je za to potrebno osobno svjedočanstvo svih onih koji odgovorno i radosno žive bračni i obiteljski život? Ovo naše vrijeme vapi za svjedocima, kao što je i Isusovo vrijeme vapilo za Božjim svjedokom koji će navijestiti pravo lice Božje. Rodivši se u obitelji Marije i Josipa, Isus je posvetio ljudsku obitelj u svim njezinim fazama rasta i sazrijevanja. Potaknuta Isusovim svjedočanstvom, crkvena se zajednica treba posvetiti brizi za brak i obitelj, i to živo, istinito, strpljivo, milosrdno i profesionalno.

Ovaj prilog polazi od općeg promišljanja ostvarenja priježenidbenog pastoralna, a završava pojedinačnim i konkretnim primjerom.

Prvo poglavlje predstavlja pastoralnu zauzetost Crkve u izgradnji suvremenog kršćanskog braka i obitelji.

Drugo poglavlje donosi opću organizaciju zaručničkih tečajeva u Zagrebačkoj nadbiskupiji te analizu ankete o kvaliteti zaručničkih tečajeva u zagrebačkoj Župi sv. Križa u Sigetu, koja je provedena zbog potreba ovoga priloga.

1. Pastoralna zauzetost Crkve u izgradnji suvremenoga kršćanskog braka i obitelji

Pastoralna djelatnost Crkve doživjela je renesansu nakon Drugoga vatikanskog koncila. Crkveni oci zadužili su cjelokupnu crkvenu stvarnost kroz šesnaest različitih dokumenata koji dinamično govore i zahtijevaju otvaranje Crkve svijetu, da se, potaknuta i vođena Duhom Svetim, odlučnije i čvršće založi za navještaj i svjedočenje Radosne vijesti.¹ Unutar takve crkvene djelatnosti osmišljavanje obiteljskog pastoralna, kao i njegove konkretne realizacije u općoj i mjesnoj crkvi od Drugoga vatikanskog koncila pa do danas, urodili su sigurnom spoznajom kako se obiteljski pastoral najkvalitetnije ostvaruje kada je ispravno podijeljen na etape koje se međusobno nadopunjuju.² Ostvarenje obiteljskog pastoralna kroz etape dugotrajan je proces koji traži svestrano i strpljivo zalaganje mjesnih biskupa, stručnih djelatnika i samih kršćanskih obitelji.

1 Usp. Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. Latinski i hrvatski*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.

2 O iskustvima pripreme za brak i obitelj vidi: Čekolj, Željko, Priprema za brak, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 131 (2003), br. 12, str. 831–834.

1.1. Značenje i važnost obiteljskog pastoralala

Apostolska pobudnica pape Ivana Pavla II *Familiaris consortio* opominje kako je nužna »hitnost pastoralnog posredovanja Crkve da dade podršku obitelji.«³ Za bolje razumijevanje ove teze treba istaknuti kako je pastoral, općenito, djelo Crkve za čovjeka koje mu pomaže u traženju smislenog života, i na taj način zahvaća sve sastavnice ljudskoga života. Kada se govori o braku i obitelji, tada djelo Crkve treba zahvatiti i sve sastavnice bračno–obiteljskog života, osvjetljujući ih svjetlom Božjim.⁴ Ako je, kao i čovjek, obitelj put Crkve⁵, s pravom se traži neumoran rad crkvenih službenika i svih ostalih zauzetih vjernika u župnim zajednicama koji će naviještati i svjedočiti *evanđelje braka i obitelji*.⁶ Prema *Povelji o pravima obitelji* »obitelji imaju pravo od javnih vlasti očekivati primjerenu politiku prema obitelji.«⁷ Analogno se može reći da obitelj ima pravo od crkvenih vlasti očekivati primjereni pastoral braka i obitelji. Sustavna pastoralna skrb za obitelji trebala bi započeti odgojem mladih za bračni i obiteljski život. Obitelj sama po sebi, bez škole i Crkve, nije dovoljno snažna prenijeti sve važne vrednote za osmišljavanje i ostvarenje kvalitetnog života, pa tako i bračnog i obiteljskog života.

U Republici Hrvatskoj, prema mišljenju uvaženoga hrvatskog pastoralista Pere Aračića, kao da se ne uspijeva »stvoriti sustav međusobno povezanog ili cjelovitog pastoralala braka i obitelji kao ni kontinuitet, trajnost.«⁸ Tome uvelike pridonosi klerikalizirani i solistički pastoral. Promišlja li se danas o ženidbenom savezu kao o velikom otajstvu koje je »Stvoritelj utemeljio i providio vlastitim zakonima«?⁹ Koliko je ta poruka jasna i prihvatljiva ljudima koji se pripremaju sklopiti kršćanski brak i osnovati kršćansku obitelj? Jesu li brak i obitelj postali isključivo posljedica nužnosti koja se izvršava, tj. događa kada se više ne zna kako osmisлити ostatak života nakon što se izgradila uspješna karijera? Kako izgleda crkvena priprava za bračni i obiteljski život unutar najčešće ponuđenih zaručničkih tečajeva i ima li takav sustav brige Crkve za buduće bračne partnere moć savjeta, ponude i učvršćivanja vrijednosnih kršćanskih stavova o braku i obitelji?

3 Ivan Pavao II, *Familiaris consortio*. *Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, ²1997, br. 65.

4 Usp. Aračić, Pero, Crkveno djelovanje i mladi brak i obitelj, u: Aračić, Pero (uredio): *Uspjeli brak — sretna obitelj*. *Zbornik radova simpozija o »Pastoralu braka i obitelji u prvih deset godina«*, Đakovo, 1989, str. 96.

5 Usp. *Pismo obiteljima pape Ivana Pavla II*, Izvještajna katolička agencija, Zagreb, 1994, br. 2.

6 Izraz *evanđelje braka i obitelji* donosi i opisuje Relota, Žarko, Obiteljska zajednica u župi, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 130 (2002), br. 12, str. 764, a preuzeo je iz dokumenta Talijanske biskupske konferencije, *Direktorij za pastoral obitelji Crkve u Italiji*, Rim 1993, br. 8.

7 *Povelja o pravima obitelji*. *Od Svete Stolice predložena svim osobama, ustanovama i predstavnicima vlasti nadležnima za poslanje obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, ²1990, član 9.

8 Aračić, Pero, Odgovornost Crkve za pastoral obitelji, u: *Riječki teološki časopis*, 14 (2006) br. 2, str. 490.

9 *Gaudium et spes*. *Pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu*, u: *Drugi vatikanski koncil, Dokumenti. Latinski i hrvatski*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, ⁶2002, br. 48.

Ovakva i slična pitanja trebaju postavljati oni koji duboko vjeruju u kvalitetu i smisao svakoga kršćanskog braka, u kojem bračni partneri svoj novi odnos prihvaćaju kao savez sklopljen pred Bogom i ljudima, u kojem je ljudska nesavršena ljubav uronjena u Božju ljubav kako bi se usavršila i došla do punine svoga postojanja. Mnogi supružnici koji žive u bračnom savezu i koji su prošli kroz dalju, bližu i neposrednu pripremu za brak i obitelj često prilikom prijateljskih razgovora ističu nezadovoljstvo jer su zaručnički tečajevi i tobože 'sve ostalo što Crkva od zaručnika traži' još jedan teret više u gomili problema s kojima se moraju nositi i obračunati budući bračni partneri. Može li se crkveno djelovanje u pripravi za bračni i obiteljski život zaista okarakterizirati kao teret i kao nešto nepotrebno, dosadno i staromodno? Pitanje koje naoko zvuči jednostavno iziskuje dugoročno promatranje, ispitivanje i istraživanje terena te pripremu kvalitetnih priježenidbenih i posliježenidbenih programa od strane pastoralnih profesionalnih djelatnika koji se neće bojati iznijeti istinu o važnosti i nužnosti crkvenog djelovanja u pripravi za bračni i obiteljski život.

Što Crkva u Republici Hrvatskoj općenito radi u svom pastoralnom djelovanju koje je usmjereno prema braku i obitelji? Do sada je izdano ukupno pet dokumenata koji se bave manje ili više, u obliku smjernica, obiteljskom problematikom: Biskupi Jugoslavije: *Uzvišenost i radost života. Pastirsko pismo o zaštiti nerodene djece*,¹⁰ Biskupi Jugoslavije: *Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri*,¹¹ Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije: *Župna kateheza u obnovi župne zajednice*,¹² Hrvatska biskupska konferencija: *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećega tisućljeća*¹³ i Hrvatska biskupska konferencija: Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj.¹⁴ Osim dokumenata uspostavljene su sljedeće ustanove i stručni skupovi: Vijeće za obitelj Hrvatske biskupske konferencije (1970), Ured za obitelj pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji (2001), biskupijski uredi za obiteljski pastoral, Obiteljski centar i ljetne škole — isusovci, Obiteljski institut — Đakovo, nad/biskupijska obiteljska savjetovišta, tematski stručni skupovi: Teološko–pastoralni tjedan i katehetske škole. Pojedine su nad/biskupije imale pastoralne Godine obitelji, stručne skupove, tečajeve pripreme za brak, cjelodnevne susrete obitelji.

Brojnost iznesenih podataka može za trenutak zavarati da se radi trajno i marljivo. Međutim, ako se jasno iznese podatak kako 66,5% Hrvata pozitivno odgovara na pitanje, prema *Europskom istraživanju vrednota* — 1999. godina, o odo-

10 Biskupi Jugoslavije, *Uzvišenost i radost života. Pastirsko pismo o zaštiti nerodene djece*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1979.

11 Biskupi Jugoslavije, *Radosno naviještanje Evanđelja i odgoj u vjeri. Temeljne smjernice o obnovi religioznog odgoja i kateheze*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1983.

12 Nacionalni katehetski ured Hrvatske biskupske konferencije, *Župna kateheza u obnovi župne zajednice. Plan i program*, Institut za liturgijski pastoral, Zagreb–Zadar, 2000.

13 Hrvatska biskupska konferencija, *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećega tisućljeća*, Zagreb, 2002.

14 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.

bravanju stjecanja djeteta i bez stabilne veze s muškarcem, jasno se pokazuje kako je pred djelatnicima i nositeljima obiteljskog pastoralnog Crkve u Republici Hrvatskoj dugotrajna borba za prezentiranje evanđelja braka i obitelji.¹⁵

1.2. *Etape obiteljskog pastoralnog*

Dinamika ljudskog rasta i razvoja ukazuje na postupnost u razumijevanju i osobnom prihvaćanju temeljnih životnih vrednota. Ljudski život, zbog svoje nesavršenosti, podliježe postupnosti, tj. etapama kroz koje se nužno prolazi da bi se došlo do cilja. Ovu realnost treba poštivati i obiteljski pastoral koji se, gledajući cjelovito, najbolje ostvaruje kroz etape priježenidbenog i posliježenidbenog pastoralnog. »Potrebno je stoga stvoriti mrežu trajne i sustavne pastoralne brige za brak i obitelj, te biskupijske, regionalne i župne strukture permanentnog rada sa supružnicima i obiteljima i njihova trajnog praćenja.«¹⁶

Obiteljski pastoral treba se u cijelosti zalagati za put mladih prema braku i obitelji, za put onih koji su se približili konačnoj odluci za sklapanje braka, za put onih koji su sklopili brak i postali obitelj te za put onih koji žive u teškim uvjetima: »samohrani roditelji, roditelji koji imaju djecu s posebnim potrebama, obitelji ugrožene drogom, prognaničke i izbjegličke obitelji, obitelji pogođene teškom bolešću ili smrću pojedinoga člana, kao ni one koji žive u neregularnim uvjetima: rastavljeni i ponovno vjenčani, izvanbračne zajednice i dr.«¹⁷ Ovakvo crkveno djelovanje za brak i obitelj postupno vodi sve one koji su zahvaćeni ovakvim djelovanjem »prema sve većoj kršćanskoj zrelosti, odnosno prema usklađivanju vlastitoga braka i obitelji s Božjom zamisli.«¹⁸

1.3. *Priježenidbeni pastoral kroz dalju, bližu i neposrednu pripravu*

Kao što se prije istaklo, navještaj Radosne vijesti onim ljudima koji se osjećaju sposobnima i spremnima za brak i obitelj danas je u izuzetno teškom položaju. Problemi kao da naviru sa svih strana, bilo da je riječ o izrazito negativnom stavu masovnih medija prema bračnim i obiteljskim vrijednostima, a odgojna nefiltrirana moć tih medija iz dana u dan sve više raste, bilo da je riječ o osobnoj nezainteresiranosti i ravnodušnosti budućih supružnika, kao i o nekvalitetnoj pastoralnoj ponudi pastoralnih projekata od strane župnih zajednica, dekanata i nad/biskupija. Naime koliko je budućih supružnika, toliko bi u idealnim uvjetima trebalo biti ponuđeno i modela priprave. Svaka osoba duboko u sebi nosi određene pozitivne

15 Usp. Nikodem, Krunoslav, Aračić, Pero, *Obitelj u transformaciji*, u: Baloban, Josip (priredio): *U potrazi za identitetom. Komparativna studija vrednota: Hrvatska i Europa*, Golden marketing–Tehnička knjiga, Zagreb, 2005, grafikon 12, str. 173.

16 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 39.

17 Hrvatska biskupska konferencija, *Na svetost pozvani. Pastoralne smjernice na početku trećega tisućljeća*, Glas Koncila, Zagreb, 2002, br. 65.

18 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 39.

ili negativne slike o važnosti i kvaliteti braka i obitelji koje se temelje na iskustvu bračnog i obiteljskog života vlastite obitelji ili bliskih osoba. Zato je važno da pastoralni pristup krene od »situacije zaručnika i za njihovu situaciju, njihova očekivanja, strahove, osjećaje, donijeti poruku Radosne vijesti u kojoj će se osjetiti da je (...) i Bog na njihovoj strani«. ¹⁹ Unatoč različitim teškim situacijama, svaki vjerodostojan zaručnički par ispunjen je nadom za uspjeh na putu prema i u bračnom i obiteljskom životu. Ovakva sveprisutna nada vjerodostojnih zaručnika ima svoj najdublji razlog u ispravnom odgoju za ljubav, koji omogućuje trajnu i čvrstu odluku da se izabere prava osoba s kojom će se ići u izgradnju zajedničkog života. Kako bi se ostvario kvalitetan brak i razvila plodonosna obitelj, od egzistencijalne je važnosti graditi temelje na ispravnim preduvjetima. Priprava za brak i obitelj treba u svojem sadržaju naglašavati kako je sretan, plodan i zadovoljan život u braku moguće ostvariti uz uvjet da oboje zaručnika ulaze u brak kao zrele i samostalne osobe. Takve osobe u braku neće tražiti utočište za liječenje svojih duševnih rana niti će stvarati obitelj kako bi pobjegle iz svojih dosadašnjih obitelji, nego će ući u brak i graditi svoju obitelj na vrijednostima, prije svega na nesebičnoj ljubavi koja se daje i koja zna zahvalno primati, i po tom nesebičnom davanju i primanju postaje stvaralačka. ²⁰

Crkveno djelovanje u pripravi za bračni i obiteljski život ostvaruje se kroz tri temeljne etape priježenidbenog pastoralna, a to su dalja, bliža i neposredna priprava. ²¹

»Dalja priprava za brak počinje već u najranijim godinama djetinjstva i odvija se dalje tijekom adolescencije i mladenaštva.« ²² To je razdoblje osobnog rasta, razvoja i sazrijevanja jedinstvene ljudske osobe, koja se oblikuje ponajviše neposrednom »mudrom obiteljskom pedagogijom koja ide za tim da pomogne djeci otkriti same sebe kao bića obdarena bogatom i složenom psihologijom i posebnom osobnošću, s vlastitim prednostima i nedostacima«. ²³ U taj sveobuhvatni odgoj spada i sve ono što pripada odgoju za ljubav. Za temeljne životne vrijednosti, koje se prenose s pokoljenja na pokoljenje, djecu i mlade trebaju istodobno oduševljavati obitelj, Crkva i društvo. Za specifične kršćanske životne vrijednosti odgajati treba prije svega kršćanska obitelj, kojoj Crkva pomaže da »djecu odgajaju u ozračju prave ljudske i kršćanske ljubavi, usađujući im u srce osjećaj za lijepo, pravedno, plemenito, nesebično, za istinsku ljubav i sposobnost za žrtvu, za ispravno shvaćanje i pristup vlastitoj i tuđoj spolnosti te za ostvarenje čovjeka kao spolnog

19 Aračić, Pero, *Rasti u ljubavi. Priprava za brak i obitelj i pastoral zaručnika*, Glas Koncila, Zagreb, 2000, str. 70.

20 Usp. Nikić, Mijo, *Preduvjeti bračnog i obiteljskog života*, u: *Obnovljeni život* 49 (1994), br. 6, str. 573.

21 Usp. Ivan Pavao II, *Familiaris consortio. Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981, br. 66.

22 Blažević, Velimir, *Ženidbeno pravo Katoličke crkve. Pastoralno-pravni priručnik*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2004, str. 46.

23 Ivan Pavao II, *Familiaris consortio. Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981, br. 66.

bića«. ²⁴ Cilj koji bi se trebao ostvariti kroz dalju pripravu traži komplementarnost na djelu u odgoju za istinske životne vrijednosti unutar trijade obitelj–Crkva–društvo (škola). ²⁵

Bliža priprava za kršćanski brak i obitelj legitimno proizlazi iz dalje pripreme koja je omogućila da se na sklapanje bračnoga saveza odazovu one osobe koje su taj poziv osjetile kao dio svojega egzistencijalnog usmjerenja. Ovakva priprema, u kojoj se otkriva crkvena briga i djelatnost »za prikladnu pripravu mladih za odgovornost njihove sutrašnjice«, ²⁶ obuhvaća mlade koji su dorasli i koji u skoroj budućnosti žele sklopiti sakrament ženidbe. ²⁷ Iz prethodno rečenog jasno se zaključuje kako su glavni subjekti u bližoj pripravi upravo zaručnik i zaručnica, a priprava se odvija kada su čvrsto odlučili sklopiti ženidbu. Priprava se može organizirati i ponuditi za više zaručničkih parova ili za zaručnički par zasebno, a započinje najčešće tečajem pripreme za ženidbu.

Neposredna priprava za kršćanski brak odvija se na župnoj razini u posljednjim mjesecima i tjednima prije sklapanja sakramenta ženidbe, odnosno »kad mladenci donesu konačnu odluku o skorom stupanju u brak i sklapanju ženidbe«. ²⁸ Bilo bi poželjno da se zaručnici prijave župniku godinu dana do šest mjeseci prije vjenčanja. Glavni je cilj neposredne pripreme oživljavanje ili produbljivanje vjere.

Pastoralna je priprava za brak i obitelj postupna, jer je takav oblik pastoralnog djelovanja »upućen čovjeku od samog početka njegovoga života do ostvarenja životnih zadataka, ukoliko on osjeti da je pozvan ostvariti specifično kršćansko bračno–obiteljsko zvanje«. ²⁹ Crkva na tom planu mora promicati uistinu najbolje i najintenzivnije programe. Ukoliko će priprava za ženidbu polaziti od svijesti i činjenice da je Isus Krist uzeo i uzdigao ženidbeni savez u sakrament Novog saveza, i ujedno kako je poziv bračnom paru dan za dobro Crkve i društva, može se očekivati da će se unutar takve pripreme ostvariti uvjeti za plodonosno prihvaćanje Krista zaručnika, koji će biti izvor svih potreba u bračnom i obiteljskom zajedništvu. ³⁰

1.4. Pastoral zaručničkog vremena

Uzme li se u obzir činjenica kako danas mnogi mladići i djevojke koji zajedno hodaju više godina zbog različitih životnih okolnosti ne mogu sklopiti kršćanski

24 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 41.

25 O doprinosu katoličkoga vjeronauka u školi odgoju za brak i obitelj vidi više u: Šimunović, Josip, *Doprinos katoličkoga vjeronauka odgoju za brak i obitelj*, u: Hoško, Franjo, Emanuel (uredio), *Djelatna Crkva. Zbornik Milana Šimunovića u prigodi 65. obljetnice života*, Kršćanska sadašnjost, Teologija u Rijeci, Zagreb, 2008, 361–377.

26 Ivan Pavao II, *Familiaris consortio. Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981, br. 66.

27 Usp. Blažević, Velimir, *Ženidbeno pravo Katoličke crkve. Pastoralno–pravni priručnik*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2004, str. 47.

28 *Isto*.

29 Aračić, Pero: *Rasti u ljubavi. Priprava za brak i obitelj i pastoral zaručnika*, Glas Koncila, Zagreb, 2000, str. 69.

30 Usp. *Isto*, str. 69–70.

brak i osnovati obitelj, postavlja se pitanje na koji način i kada je prikladno vrijeme tim ljudima progovoriti o ljepoti i odgovornosti sklapanja kršćanskog braka i obitelji. Takvo dugotrajno, odnosno produženo vrijeme hodanja mladića i djevojke danas se naziva »produženo zaručništvo«. ³¹ Različite životne okolnosti koje mogu utjecati na nemogućnost sklapanja sakramenta ženidbe u dogledno vrijeme su: nezaposlenost, iz koje proizlazi ekonomska nesigurnost, stambena nezbrinutost, nemogućnost donošenja konačne odluke o trajnom sklapanju ženidbe s osobom s kojom se »hoda«, emocionalna i duhovna nezrelost, kao i nesigurnost, prihvaćanje sadašnjeg stanja »produženog zaručništva« kao zadovoljavajućeg. U nerijetkim situacijama u okviru »produženog zaručništva« osobe se ponašaju i žive kao da su već u bračnom staležu, iako »još ne mogu ili ne žele preuzeti sve obveze bračnog zajedništva«. ³² Upravo iz ovakvih situacija rađaju se krive slike o važnosti, trajnosti i kvaliteti predbračnog i bračnog suživota. Takvim bi »zaručnicima« crkvena zajednica trebala pružiti nesebičnu potporu u ponovnom otkrivanju istine i ljepote bračnog poziva te ih strpljivom ljubavlju ohrabrivati i pripomoći im u donošenju odluke za sklapanje braka i osnivanje obitelji.

Upravo zbog »produženog hodanja« koje je aktualno u suvremenom društvu, kao i zbog činjenice da društvo i Crkva, kao i sami pojedinci, mnogo očekuju od braka i obitelji, treba se pastoralno osmisliti »zaručničko vrijeme«. Pastoralna ponuda ne bi se smjela iscrpljivati isključivo kroz zaručničke tečajeve, nego bi trebala svaka »župa i svaka regija, ili nekoliko župa zajedno, već kod tečajeva iznijeti ponude za period do vjenčanja«. ³³ Kako bi osobama koje se pripremaju za sklapanje ženidbe briga crkvene zajednice izgledala sustavno i ozbiljno, uistinu je potrebno usmjeriti se prema slobodnim pastoralnim ponudama u zaručničkom vremenu. ³⁴ Ima ljudi koji »upravo u tom razdoblju 'produženog zaručništva' traže i očekuju potporu da bi otkrili smisao svojega 'hodanja' i 'zaručništva' te rasli u međusobnoj odgovornosti i ljubavi«. ³⁵ *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj* ističe kako »svaka župna zajednica treba uočiti postojanje zaručničkih parova te im ponuditi programe za rast u zaručničkoj ljubavi i duhovnosti«. ³⁶

Prezentira li se mladićima i djevojkama zaručništvo kao vrijeme rasta, odgovornosti i milosti ³⁷, pruža im se jedinstvena prilika da svoje dragocjene dane provedene u upoznavanju, prepoznavanju i prihvaćanju međusobnih kvaliteta uistinu prihvate kao vrijeme razvoja specifične zaručničke duhovnosti koja također traži Stvoritelja i Izvor autentične ljubavi.

31 Usp. Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 44.

32 *Isto*.

33 Aračić, Pero, *Rasti u ljubavi. Priprava za brak i obitelj i pastoral zaručnika*, Glas Koncila, Zagreb, 2000, str. 91.

34 Usp. *Isto*, str. 92.

35 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 44.

36 *Isto*, br. 46.

37 *Isto*, br. 45.

Zaručništvo kao vrijeme rasta ostvaruje se kada kroz to razdoblje dvoje ljudi postaje par. Par se međusobno sve više i dublje upoznaje, prihvaća i učvršćuje u odluci da krene putem zajedničkog života. Najvažnije što se treba postići u ovom razdoblju jest svjesno prevladavanje napasti zatvaranja u sebe, egocentrizma i nezrele afektivnosti.

Zaručništvo je vrijeme odgovornosti. Zaručnička ljubav nije više neka neodređena čuvstvena privrženost, nezrelost, odnosno općenito prijateljstvo. Ona ima u sebi snagu i odlučnost usmjeriti se prema budućem braku i biti isključiva ljubav koja priznaje dostojanstvo osobe suprotnoga spola koja se doživljava kao zaručnik ili zaručnica. Posljednja dimenzija zaručništva koja ga uzdiže iz svakodnevnog iskustva sebedarja je vrijeme milosti. Uz vrijeme rasta i odgovornosti vrijeme milosti ostvaruje se ponajprije kroz iskreno zahvaljivanje za pronalaženje i prihvaćanje osobe s kojom se želi ostvariti bračni savez. Autentično iskustvo ljubavi koje se ostvaruje kroz odnos *voljeti i biti voljen* »dar je Božji položen u ljudsku osobu u otajstvu njezina stvaranja na sliku trojedinog Boga«. ³⁸

2. Bliža priprava za brak i obitelj između idealne koncepcije i realnog stanja

Nakon prve točke ovoga priloga koja je približila teoretska i praktična nastojanja opće i mjesne crkve oko pastoralne zauzetosti u izgradnji suvremenoga kršćanskog braka i obitelji, ova želi predstaviti opće stanje bliže priprave za brak i obitelj u odnosu prema idealu koji se prezentira kroz crkveni nauk. Kao reprezentativan materijal u ocjeni općeg stanja bliže priprave za brak i obitelj uzet će se u obzir rezultati određenih empirijskih istraživanja provedenih u Republici Hrvatskoj o značenju i važnosti institucije braka i obitelji. Osim tih rezultata bit će prikazan i kratak povijesni presjek ostvarenja bliže priprave za brak i obitelj u gradu Zagrebu, kao i rezultati ankete o kvaliteti zaručničkih tečajeva u zagrebačkoj Župi sv. Križa u Sigtetu.

Kada se teži ostvarenju određene idealne koncepcije, može se dogoditi da se zbog ogromnog pritiska i želje za apsolutnim ostvarenjem zacrtanih ciljeva nedovoljno sagleda kompleksnost i turbulentnost određenoga životnog područja, zbog čije se važnosti i bolje budućnosti i žele postići određeni ideali. Kad je riječ o pastoralnom djelovanju Crkve u pripravi za brak i obitelj, neupitno se ističe važnost, nužnost i hitnost ponude i ostvarenja najkvalitetnijih programa, koji ne smiju biti prigodničarski, već iskrena briga Crkve za začecje, porod i rast najvažnije stanice društva — obitelji — iz koje se rađaju i građani i vjernici. Crkva »ne može ostati samo na lijepo sročenoj teoriji, nego mora razvijati konkretni sustav zaštite braka i obitelji«. ³⁹ Uzme li se u obzir kako »država ne predviđa sustavno provođenje

38 *Isto.*

39 Matulić, Tonči, *Aktualni problemi braka i obitelji: etičko–socijalni vid*, u: Baloban, Stjepan (uredio), *Hrvatska obitelj na prekretnici*, Centar za promicanje socijalnog nauka Crkve — Glas Koncila, Zagreb, 2001, str. 184.

predbračnih poduka, polazeći vjerojatno od pretpostavke privatnosti ili da postojeći odgojno–obrazovni sustav udovoljava zahtjevima upoznavanja s glavnim temama, dilemama, izazovima i zahtjevima bračnog i obiteljskog života«,⁴⁰ uistinu se pastoralna priprava za brak i obitelj kršćanskih parova može uzeti kao lijek i kao trenutak naviještanja istine o braku i obitelji. Mnogobrojne rane koje se po pitanju braka i obitelji najviše ističu u različitim neredovitim situacijama življenja braka na probu, u slomljenim brakovima i napuštanju djece, u različitim moralno etičkim problemima vezanim uz bračni i obiteljski život ne dopuštaju obitelji da postane temeljna društvena i crkvena stanica. Obitelj je kućna crkva⁴¹ u kojoj su roditelji i djeca živi prikaz djelotvorne, stvaralačke Božje ljubavi, jer je čovjek stvoren na Božju sliku.

Određena priprava za brak i obitelj organizirana je u svim hrvatskim nad/biskupijama. Zasiurno se svaka nad/biskupija zasebno može ocijeniti s obzirom na kvalitetu tih priprava. Koliko se Božja istina o braku i obitelji zaista može svjedočiti kroz različite pastoralne programe u sklopu naših nad/biskupija, a onda i ponuditi kao istinit program bračne i obiteljske životne stvarnosti za koji se vrijedi životno opredijeliti? Odgovor leži u pomno isplaniranim, predstavljenim i preispitanim programima za koje se mladi trebaju osobno zainteresirati, i kao takve ih izabrati. Ponekad životna stvarnost izgleda poput ogoljelog, iscrpljenog i svake nade lišenog panja, kojemu nema spasa za ponovno stasanje u drvo života. Zato je od neizmjerne važnosti sjeme dobro pripremiti prije sjetve, a u samoj sjetvi i polaganju sjemenja u plodno tlo trajno ga pratiti i uzdržavati. Kad sjemenje donese plod, stvorit će se nova zaliha sjemenja koja će tražiti isti postupak, kako bi se plodnost i nada u budućnost mogle i dalje nastaviti.

2.1. Nužnost uvažavanja suvremenih prilika u hrvatskom društvu u oblikovanju zaručničkih tečajeva

Kakve su prilike u hrvatskom društvu po pitanju vrednovanja institucije braka i obitelji? Ovo pitanje temeljno je polazište za rasvjetljavanje općeg stanja u Republici Hrvatskoj, a koje treba unijeti u plan i program zaručničkih tečajeva. »Religijsko i kršćansko tumačenje braka suvremenom čovjeku sve je teže prihvatljivo, posebno zbog nerazrješivosti.«⁴² Klasični patrijarhalni model braka, u kojem dominira muž kao glava obitelji, sve više nestaje, jer se izgrađuje partnerski odnos muža i žene, te se uočava sve veća liberalizacija u sferama bračnog, obiteljskog i spolnog života. Iako u Europi dolazi do rastakanja same institucije braka i obitelji, u Republici Hrvatskoj obitelj je, u demografskom smislu, ostala i dalje stožerna institucija.⁴³ »U odnosu na veći broj europskih zemalja u Hrvatskoj se preko 90

40 *Isto*, str. 183.

41 Usp. Lumen Gentium. Dogmatska konstitucija o Crkvi, u: Drugi vatikanski koncil, *Dokumenti. Latinski i hrvatski*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 11.

42 Baloban, Josip, *Crkvenost i obitelj pred izazovima*, Glas Koncila, Zagreb, 2004, str. 145.

43 Usp. *Isto*, str. 145–146; Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 34.

postoj djece rađa u braku.«⁴⁴ Međutim, u Republici Hrvatskoj je brak posebno pogođen razvodom. »Zabrinjavajuća je činjenica da se u Republici Hrvatskoj po prilici rastavlja svaki šesti ili sedmi brak što je (...) nepovoljni pokazatelj koji upućuje na to da veliki broj bračnih parova rješava svoje poremećene odnose rastavom braka. Gotovo polovina brakova koji se rastaju trajala je između jedne i devet godina.«⁴⁵ Godine 1990, 1991, i 1993. bile su poražavajuće jer se razvrgnuo svaki peti brak.⁴⁶

Osim učestalih razvoda, u Republici Hrvatskoj uočava se i fenomen smanjivanja broja sklopljenih brakova. *Direktorij za obiteljski pastoral u Hrvatskoj* donosi sljedeće razloge tog fenomena: »porast dugoročne tendencije opadanja nataliteta, društveni, gospodarski i socio–psihološki procesi, posebno karakteristični i za suvremena postindustrijska društva, politička i društveno–gospodarska zbivanja u Republici Hrvatskoj, među kojima valja uključiti rat i gospodarsku recesiju u devedesetim godinama«.⁴⁷

Problematici *socijalitetnog steriliteta* značajnu pozornost posvetilo je Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, koje je u suradnji s Katedrom za demografiju Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izdalo knjigu *Socijalitetni sterilitet u Hrvatskoj — zašto smo neoženjeni i neudane*.⁴⁸ Predstavljeni rezultati u spomenutom djelu mogu biti od velike važnosti za pastoralnu brigu Crkve, koja na taj način može dobiti dublji uvid u aktualno stanje po pitanju (ne)sklapanja braka i (ne)ostvarenja obitelji u Republici Hrvatskoj. Zanimljivo je spomenuti kako »dosadašnji vitalno–statistički demografski trendovi u Hrvatskoj jasno pokazuju da je mala vjerojatnost da će žena sklopiti brak ako to ne učini do 35. godine života. Isto tako, ako muškarac ne sklopi brak do 40. godine, vrlo je mala vjerojatnost da će to učiniti kasnije«.⁴⁹ Ovakvo stanje u Republici Hrvatskoj pastoralni djelatnici, kao i sve značajne crkvene institucije koje vode brigu o braku i obitelji trebaju prepoznati kao znak vremena u kojem je prije svega potreban navještaj o ljepoti i snazi ljudske ljubavi koja se treba ponuditi svakom čovjeku bez obzira na dob. Ne prepozna li čovjek duboko u sebi jedinstveni poziv na ljubav,

44 Akrap, Anđelko, Čepin, Ivan, *Socijalitetni sterilitet u Hrvatskoj — zašto smo neoženjeni i neudane*, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2006, str. 111.

45 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 36.

46 Usp. Baloban, Josip, *Crkvenost i obitelj pred izazovima*, Glas Koncila, Zagreb, 2004, str. 146, podnožna napomena br. 2. Za daljnje istraživanje o kretanju brakova i obitelji u Republici Hrvatskoj mogu poslužiti i tabele 1–3 u: Aračić, Pero, *Rasti u ljubavi. Priprava za brak i obitelj i pastoral za rručnika*, Glas Koncila, Zagreb, 2000, str. 11–13, te objavljene statistike Državnog zavoda za statistiku www.dzs.hr

47 Hrvatska biskupska konferencija, *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, br. 36.

48 Socijalitetni sterilitet ili neplodnost shvaća se kao sterilitet koji nije posljedica biološke neplodnosti, već je uvjetovan različitim životnim socijalnim okolnostima. Usp. Akrap, Anđelko, Čepin, Ivan, *Socijalitetni sterilitet u Hrvatskoj — zašto smo neoženjeni i neudane*, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2006.

49 *Isto*, str. 9.

koji se može ostvariti bilo u bračnom, bilo u svećeničkom ili redovničkom životu, može se dogoditi da mu se život učini preteškim ili neispunjenim. Iako, i svjesno izabrana samoća određenog pojedinca, ukoliko je kvalitetno oblikovana i usmjerena prema drugima, bez apsolutnog zatvaranja, može biti izvorom smislenog i ispunjenog života.

Nužnost uvažavanja suvremenih prilika u hrvatskom društvu u oblikovanju zaručničkih tečajeva posebnu bi pozornost trebala posvetiti otkriću bitnih vrednota za uspješan brak u Republici Hrvatskoj. Zahvaljujući empirijskom istraživanju iz 1999. godine Europsko istraživanje vrednota moguće je napraviti rang listu bitnih vrednota za uspješan brak. One su poredane ovako: (1) međusobno poštovanje i uvažavanje, (2) vjernost, (3) razumijevanje i tolerancija, (4) biti spreman raspravljati o problemima koji se pojave u vezi muža i žene, (5) djeca, (6) puno razgovarati o zajedničkim interesima, (7) dobar seksualni odnos, (8) provoditi što više vremena zajedno, (9) život odvojen od roditelja, (10) primjereni prihodi, (11) uzajamno obavljanje poslova u kućanstvu, (12) dobri stambeni uvjeti, (13) isto vjersko uvjerenje, (14) isto nacionalno uvjerenje, (15) biti istoga socijalnog podrijetla, (16) slaganje u politici.⁵⁰ Rang lista jasno naznačuje da građani u Republici Hrvatskoj *međusobno poštovanje i uvažavanje, vjernost, razumijevanje i toleranciju* smatraju najbitnijim vrednotama za uspješan brak. U prvoj vrednoti, *međusobnom poštovanju i uvažavanju*, prepoznaje se »biblijsko ishodište da je svaki čovjek slika Božja.«⁵¹ Priznanje suvremenog čovjeka kako je upravo ta vrednota presudna za ostvarenje tolerantnih i pozitivnih odnosa u braku i obitelji daje nadu da pastoralna djelatnost Crkve ima temelje na kojima će graditi istinitu sliku o braku i obitelji u doticaju i suživotu s mladim ljudima. *Vjernost*, kao vrednota na drugome mjestu, temeljna je kršćanska i antropološka vrednota bez koje se ne može zamisliti nijedan odgovoran oblik, odnosno način života u kojemu se očekuju zreli plodovi zbog trajne privrženosti. Crkva navješćuje, tumači i zagovara tu vrednotu, bez koje se kršćanski brak ne može ostvariti u svojoj punini i legitimnosti. Treća vrednota, *razumijevanje i tolerancija*, prema istraživanju važna je za realizaciju uspješnog braka u čak 99,3% slučajeva. Unatoč mnogobrojnim poteškoćama prilikom realizacije s kojima se ta vrednota susreće u svakodnevnom životu, bez *razumijevanja i tolerancije* prethodne dvije vrednote ne bi imale svoj puni smisao.⁵²

U domenu suvremenih prilika u hrvatskom društvu zasigurno spadaju i rezultati o stavovima građana Republike Hrvatske o pobačaju.⁵³ Rezultati istraživanja koje su proveli Stjepan Baloban i Gordan Črpić ukazuju na činjenicu kako na »shvaćanje problematike pobačaja danas velikim dijelom utječe mentalitet u ko-

50 Vidi tablicu 1 u: Baloban, Josip: *Crkvenost i obitelj pred izazovima*, Glas Koncila, Zagreb, 2004, str. 149. Usp. također: Baloban, Josip, Črpić, Gordan, Bitne vrednote za uspješan brak u Hrvatskoj, u: *Bogoslovska smotra* 70 (2000), br. 2, str. 313–341.

51 Baloban, Josip, *Crkvenost i obitelj pred izazovima*, Glas Koncila, Zagreb, 2004, str. 151.

52 Usp. *Isto*, str. 153–156.

53 Usp. Baloban, Stjepan, Črpić, Gordan, Pobačaj i mentalitet u društvu, u: *Bogoslovska smotra* 68 (1998), br. 4, str. 641–654.

jem ljudi žive«. ⁵⁴ Velika većina ljudi u Republici Hrvatskoj smatra da se pobačajem prekida ljudski život, tj. da je riječ o ubojstvu. Ipak, s druge strane, većina populacije drži da pobačaj ženama treba ostati kao mogućnost odabira, smatraju ga opravdanim u nekim slučajevima te većinom ne podržavaju njegovu zakonsku zabranu. ⁵⁵ U postocima to bi izgledalo ovako: 64,4 % građana Republike Hrvatske se »pretežno slaže« da abortus ženama treba ostati »kao mogućnost« odabira. 80,6% građana Republike Hrvatske se »pretežno slaže« s tvrdnjom da se pobačajem prekida ljudski život. 73,4% građana se »pretežno slaže« s tvrdnjom da je u nekim slučajevima pobačaj opravdan. Zanimljiv je i sljedeći podatak, koji govori kako značajan dio populacije, njih 39,7%, drži da »pobačaj nije pitanje u koje bi se Crkva trebala miješati«. 38,9% građana drži da Crkva ima pravo djelovati na tom području. ⁵⁶

Uzimajući u obzir problem učestalih rastava brakova u Republici Hrvatskoj, socijalitetni sterilitet, mentalitet o pobačaju, prema kojem »su ljudi svjesni da je pobačaj moralno zlo, njime se prekida život i on ostavlja teške psihičke posljedice, a opet ga ostavljaju kao mogućnost izbora«, ⁵⁷ Republika Hrvatska, kao i ostala moderna pluralistička društva, proživljava duboku krizu vrednota. Ne treba posustati u pastoralnoj brizi za vjernike i komunikaciji s njima, počevši od prve, pa do treće starosne dobi. Iako se ovaj rad osvrće na populaciju koja se sprema u skoroj budućnosti sklopiti sakrament ženidbe i osnovati obitelj, od presudne je važnosti pogledati u kakvoj društvenoj atmosferi te osobe žive i odgajaju se. Protuteža problemima braka i obitelji u Republici Hrvatskoj zasigurno su istaknute bitne vrednote za uspješan brak. Biskupi, kao temeljni predvoditelji mjesnih Creava, i pastoralni djelatnici koji su specijalizirani za rad u priježenidbenom pastoralu, moraju se, u svome zahtjevnom i prevažnom radu, usredotočiti na sve ključne probleme kojima su vjernici obilježeni po pitanju braka i obitelji. Sama usredotočenost na probleme nije dovoljna ako ne poluču iskrenu zainteresiranost da se za priježenidbeni pastoral osiguraju ključni djelatnici, prostori, termini, planovi i programi na razini župne zajednice, a onda i na biskupijskoj razini. Pod pojmom ključnih djelatnika misli se, pored obitelji kao glavnog subjekta obiteljskog pastorala, i na biskupe, svećenike, redovnice, redovnike i laike stručnjake u ovom području. Primjeren prostor za okupljanje adolescenata, mladih, zaručnika i zaručnica, mladenaca, kao i parova s dugim stažem u braku važan je, jer šalje poruku da su ti ljudi ovdje željeni i traženi kako bi prostor ispunili trajnim smislom. Termini za različite pripreme ne smiju ljude sputavati u obavljanju svakodnevnih poslova. Isto tako, ako su planovi i programi za priježenidbeni pastoral stručno i jasno razrađeni i prilagođeni suvremenim prilikama, mogu konkurirati različitim alternativnim ponudama unutar društva, koje najčešće medijima nameće ideale o braku i obitelji. Međutim, prirede li se sve prethodne važne komponente za priježenidbeni pasto-

54 *Isto*, str. 652.

55 *Usp. Isto*.

56 *Usp. Isto*, str. 646–647.

57 *Isto*, str. 652.

ral, a zaboravi li se na strpljivo, trajno i bezuvjetno svjedočenje djelatnika o smislu bračne i obiteljske ljubavi i života, neće se uspjeti ostvariti željeni cilj. U Republici Hrvatskoj se treba napustiti isključivo klerikalni pristup u pripravi za brak i obitelj. Pokuša li se dati nova važnost župnoj katehezi, koja neće biti orijentirana samo na pripravu za sakramente, može se mladim srednjoškolcima, studentskoj i radničkoj mladeži na vrijeme prenijeti cjelovita istina o ljudskoj sposobnosti za ljubav, brak i obitelj.

2.2. Zaručnički tečajevi u gradu Zagrebu

Grad Zagreb glavni je grad Republike Hrvatske i središte Zagrebačke nadbiskupije. Priprava za brak i obitelj u Zagrebačkoj se nadbiskupiji već dugi niz godina provodi u obliku zaručničkih tečajeva.⁵⁸ Sustavno organiziranje započelo je u gradu Zagrebu, a nakon toga se proširilo i u druge dekanate Nadbiskupije.⁵⁹ Danas se zaručnički tečajevi u Zagrebu provode mjesečno na šest ili osam različitih lokacija s nekoliko odvojenih modela i ekipa. Prosjek trajanja tečajeva je pet dana u jednom tjednu, od ponedjeljka do petka. Oni traju svaki dan po dva školska sata s kratkim odmorom i najčešće započinju u večernjim terminima, između 19 i 20 sati. Ukupno se dakle na jednoj lokaciji održi deset školskih sati predavanja.

Kako bi se zaručnici pravovremeno mogli uključiti u bližu pripravu za brak, na početku pastoralne godine u gradu Zagrebu i u ostalim dekanatima Nadbiskupije objavljuju se termini zaručničkih tečajeva za cijelu godinu.⁶⁰ Ti termini mogu se u pisanom obliku pronaći na internetskim stranicama Ureda Hrvatske biskupske konferencije za obitelj, na oglasnim pločama svih zagrebačkih župa, kao i na internetskim stranicama onih župa koje imaju vlastitu internetsku stranicu. Prošlogodišnje lokacije zaručničkih tečajeva u gradu Zagrebu bile su sljedeće župe: Sveta Mati Slobode, Župa sv. Petra, Župa sv. Marka Križevčanina, Župa sv. Križa, Župa sv. Leopolda Bogdana Mandića, Župa sv. Blaža i Župa Srca Isusova.

Studijska skupina *Pastoral braka i obitelji* Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, koja je u tijeku, u sinodskim pripremnim listićima o stanju zaručničkih tečajeva ističe sljedeće:

- pastoral braka i obitelji potrebno je provoditi cjelovito; teško je odvojiti pripravu za brak (dalju, bližu i neposrednu) od pastoral braka i obitelji;
- priprava za brak ne može počivati samo na zaručničkim tečajevima;
- necjelovit i prigodni pastoral braka i obitelji jedan je od uzroka brojnih rastava bračnih parova, budući da supružnici ne ulaze u brak dovoljno pripremljeni;
- bliža priprava za brak i obitelj trebala bi započeti duljom pripravom;

58 O obvezatnosti zaručničkih tečajeva vidi više u: Zec, Slavko, Tečajevi pripreme za ženidbu — jesu li obvezatni?, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132 (2004), br. 12, str. 935–937.

59 Usp. Tajništvo za pripremu Druge sinode Zagrebačke nadbiskupije, *Nadbiskupijsko savjetovanje. Građa za predsinodske rasprave u zajednicama vjernika*, Zagreb, 2005, str. 270–273.

60 Usp. Isti, *Pastoralni kalendar 2007/2008*, Zagreb, 2007, str. 83–90.

- osobe koje stupaju u brak potrebno je upozoriti na sve zamke kako bi odgovorno mogle prihvatiti obveze koje ih čekaju;
- važan je odgoj zaručnika za vrednote braka i obitelji, jer iz zdrave obitelji proizlazi i zdrav život;
- u svim župama trebale bi se formirati grupe laika — vjernika koji su se voljni educirati za rad s mladima i obiteljima;
- u rutinska jednotjedna predbračna predavanja treba uvesti preinake, jer su grupe prevelike, slušači nepažljivi, a istinska recepcija izloženog upitna.⁶¹

Izloženi elementi moraju se prihvatiti kao istiniti i kao nužni. Bliža priprava za brak ne može se svesti isključivo na zaručničke tečajeve. Kao što i sama riječ *tečaj* govori, tamo se eventualno mogu saznati određene informacije o vrednotama kršćanskog braka i obitelji, a to ni izdaleka nije dovoljno za prihvaćanje vrijednosnog sklopa o njima, koji je utemeljen na Božjoj volji i objavi. Kao što je već mnogo puta spomenuto, priprava za brak i obitelj ostvaruje se kao trajni i postupni proces.⁶² Izraz *trajni i postupni proces* daje naslutiti kako se zaručnicima treba pristupiti kao katekumenima koji kroz pripravu za kršćansku ženidbu moraju prijeći put koji ima svoj itinerarij.⁶³ Kao što je »Božjoj pedagogiji vlastito prilagođavanje antropološkim datostima čovjeka i susret s čovjekom na čovjeku prilagođen način«,⁶⁴ tako bi i priprava za brak i obitelj u svojoj cjelovitosti budućim supružnicima trebala ponuditi bračne i obiteljske kršćanske vrednote na čovjeku prilagođen način. Zrelost, rast i prihvaćanje određenih vrednota događaju se postupno i zahtijevaju puno više od obične prezentacije, nagovora, seminara ili tečajeva. Odgoj za kršćanske vrednote braka i obitelji rodit će plodom onda kada će se te vrednote kod zaručnika pounutarnjiti i postati životnim programom koji će im omogućiti da postignu realizaciju projekta koji se zove *život udvoje*.

Vrijedno je uz ovu temu spomenuti djelovanje pokreta *Hrvatska zajednica bračnih susreta*⁶⁵ sa sjedištem u Zagrebu, koji je dio svjetskog pokreta *Bračni susreti — marriage encounter*. Taj pokret zaručnicima nudi nešto što po svojoj zamisli može biti u komplementarnom odnosu sa zaručničkim tečajevima, samo što se ostvaruje na drugačiji način. Riječ je o zaručničkom vikendu, o kojem taj pokret kaže da je ulaganje u budućnost svakoga mladog zaručničkog para. Taj vikend u životu mladoga para pripremljen je tako da zaručnicima daje mogućnost iskreno popričati o njihovu budućem zajedničkom životu. Vikend se temelji na kršćanskom — katoličkom iskustvu. No i svi ostali koji ne pripadaju tom miljeu, a žele u njemu sudjelovati, dobro su došli. Vikend vodi tim koji čine dva bračna para i svećenik. To je zajednički radni vikend koji je organiziran i odvija se u skladu sa stavovima

61 Usp. Isti, *Nadbiskupijsko savjetovanje. Grada za predsinodske rasprave u zajednicama vjernika*, Zagreb, 2005, str. 272.

62 Usp. Ivan Pavao II, *Familiaris consortio. Apostolska pobudnica o zadaćama kršćanske obitelji u suvremenom svijetu*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1981, br. 66.

63 Usp. Hranić, Đuro, Zaručnici kao katekumeni, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske nadbiskupije* 123 (1995), br. 11, str. 513.

64 *Isto*.

65 Usp. www.hzbs.hr, zadnje pretraživanje 18. travnja 2008.

Katoličke crkve, te se očekuje od parova da poštuju crkvene stavove glede intimnih odnosa prije braka.⁶⁶ Uočava se župska praksa priznavanja potvrda o sudjelovanju zaručничkog para na zaručничkom vikendu u svrhu bliže pripreme za brak i obitelj. Može se pomisliti kako je zaručничki vikend postao konkurencija zaručничkom tečaju. Međutim, ovdje nije riječ o konkurenciji, već o različitoj ponudi programa u sklopu bliže pripreme za brak i obitelj. Važno je utvrditi kvalitetu ponuđenog s obzirom na ciljeve koje se želi postići.

2.2.1. Počeci zaručничkih tečajeva u gradu Zagrebu

Začetnici zaručничkih tečajeva u Zagrebu u prošlom stoljeću bila su dva isusovca i jedan liječnik: p. Mato Jović, pučki misionar, p. Stanko Weissgerber te liječnik dr. Đuro Tomašić. Oci isusovci prilikom mnogobrojnih ispovijedi primijetili su da je nužno nešto učiniti za bračne kandidate prije njihova vjenčanja. U proljeće 1963. godine, nakon ozbiljne pripreme i blagoslova kardinala Franje Šepera, održan je prvi tečaj na koji se odazvalo 25 parova. Sljedeće godine, kada je bilo najavljeno da će bračnim kandidatima govoriti i bračni parovi, odaziv je bio puno veći, jer je tečaju prisustvovalo oko 350 osoba. Najčešći sudionici bili su studenti i studentice kojima je to bila bliža priprema za brak. Ti prvi tečajevi održavali su se kroz devet večeri, i na njima je bila omogućena rasprava nakon predavanja. U listopadu 1968. godine počeli su tečajevi pripreme na brak po župama grada, i trajali su neprekinuto do svibnja, a njihov animator bio je p. Stanko Weissgerber. Broj polaznika kretao se između 20 i 30 parova, a susreti su se održavali šest večeri: tri u jednom tjednu, a tri u drugom, i to utorkom, srijedom i četvrtkom. Ovakav pastoral zadržao se sve do 1974. godine, kada se broj sudionika počeo smanjivati, a animatori ovoga pasterala nisu našli zajednički rječnik sa župnicima, pa su na nekoliko godina čak i prestali s održavanjem zaručничkih tečajeva. Godine 1987. ponovno je počela priprema zaručnika za sakrament ženidbe u dekanatu Zagreb — sjeverozapad, za što je posebno bio zaslužan msgr. Danijel Labaš. Od te godine vodstvo i organizaciju tečajeva preuzeo je p. Jure Bosančić. Na poticaj samih polaznika tečajevi su reorganizirani i obnovljeni, pa su od tada trajali pet večeri, i to od ponedjeljka do petka, od 19 do 21 sat s kraćim odmorom. Od godine 1994. na području grada Zagreba svaki mjesec održavaju se četiri tečaja pripreme na kršćansku ženidbu. Prvi tečaj je bio u dekanatu Zagreb — sjeverozapad, drugi je bio u Crkvi sv. Petra za istočni dio grada, salezijanci na Knežiji organizirali su tečajeve za svoje četiri župe, a u Sigetu oci franjevci su imali tečajeve za Novi Zagreb.⁶⁷ Pogleda li se i usporedi godina 2007. s godinom 1994., jasno se uočava kako se broj tečajeva u Zagrebu povećao s četiri na šest ponuda u jednom mjesecu, i pokrivaju se svi mjeseci u kalendarskoj godini.⁶⁸

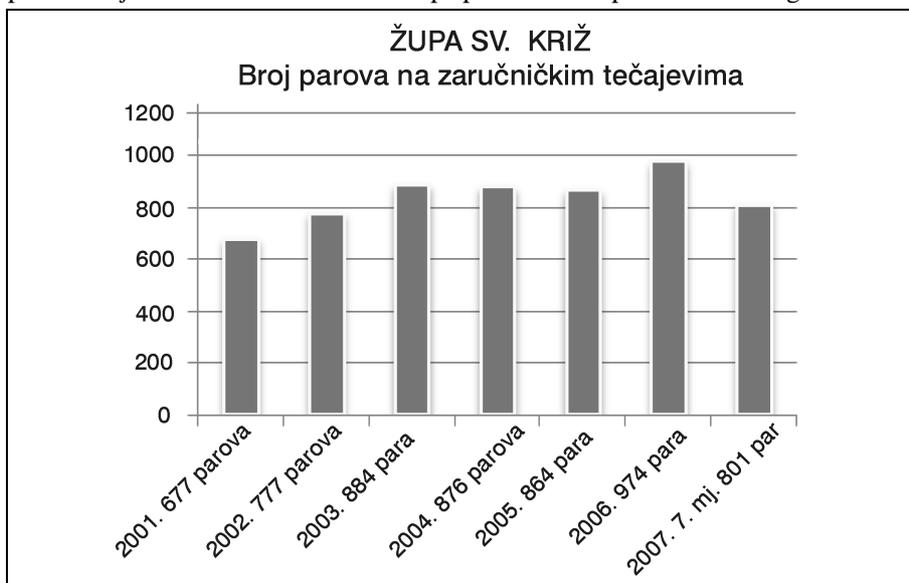
66 Usp. *Isto*.

67 Usp. Bosančić, Jure: Zaručничki tečajevi u Zagrebu, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 123 (1995), br. 11, str. 525.

68 Radi usporedbe kako je to u drugim nad/biskupijama, konkretno u Đakovačko–osiječkoj nadbiskupiji, može se konzultirati: Gašparović, Mato, Briga za brak i obitelj, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132 (2004), br. 12, str. 932–934.

2.2.2. Analiza ankete o kvaliteti zaručničkih tečajeva u Župi sv. Križa u Sigtu

U Župi sv. Križa u Sigtu u godini 2007. zaručnički tečajevi u pravilu su se održavali zadnji tjedan u mjesecu. Tečaj je bio organiziran po ustaljenoj shemi od ponedjeljka do petka, u 20 sati, u župnoj dvorani. Zaručnički tečaj u Župi sv. Križa otvorenog je tipa i njegov glavni voditelj je župnik istoimene župe fra. Josip Koren. Pogleda li se internetska stranica župe,⁶⁹ uočavaju se korisne informacije koje u kratkim crtama svima zainteresiranima donose obavijesti o zaručničkom tečaju koji se u župi organizira. Od svih značajnih istaknutih informacija o zaručničkom vremenu najznačajnije odjekuje sljedeći savjet: »U duhovnoj pripravi za vjenčanje važno je da zaručnici nastoje svaku večer obaviti redovitu večernju molitvu i da svake nedjelje pođu na sv. misu u svoju župnu crkvu.«⁷⁰ Fra Josip Koren također je marljivo prikupljao i podatke o ukupnom broju sudionika zaručničkih tečajeva u Župi sv. Križa. Podaci govore da je od godine 2001. pa do sedmog mjeseca 2007. na tečajevima sudjelovalo 5853 zaručnička para. Zbog jasnoće grafikon ispod teksta pregledno prikazuje prethodno navedene podatke. Riječ je o velikom broju zaručničkih parova koji su se za sakrament braka pripremali u Župi sv. Križa u Sigtu.



U Župi sv. Križa provedena je anketa o uspješnosti i važnosti tečaja priprave za brak među 186 sudionika. Nakon održanih pet susreta, na kojima su bile obrađene sljedeće teme: (1) *Čovjek (muško i žensko) je stvoren na sliku Božju i povjerenost mu je zadaća*, (2) *Psihologija bračnoga para*, (3) *Ljubav i spolnost*, (4) *Vjera — temelj braka (odgovorno roditeljstvo)*, (5) *Ženidba kao sakrament*,⁷¹ sudionicima je

69 Usp. www.zupa-svkriz.hr, zadnje pretraživanje 18. travnja 2008.

70 *Isto*.

71 Zaručnički tečaj održavao se od 23. srpnja do 27. srpnja 2007. Prvi susret održao je župnik fra Josip Koren, drugi je održala dr. Jelena Vukšić, treći dr. Zrinka Rusan, četvrti, bez prisustva žene, aktivni vjernik i diplomirani teolog i filozof Stjepan Hrelja, i zadnji susret ponovno fra Josip Koren.

u petak, na zadnjem susretu, bila podijeljena anketa. Rezultati ankete, na temelju obrađivanja odgovora na postavljena pitanja, opisani su posebno za zaručnike, a posebno za zaručnice, grafički ili tablično oblikovani te izneseni u postocima.

1. Zaokružite slovo koje označava kojem spolu pripadate:



Od ukupno 200 podijeljenih anketa bilo je ispunjeno njih 186. Od toga je 51% bilo zaručnika, a 49% zaručnica. Uočava se necjelovitost sudjelovanja zaručnica na zadnjem susretu. To se može, kod provjerenih slučajeva, opravdati visokom trudnoćom ili noćnim i dugotrajnim radom na poslu.

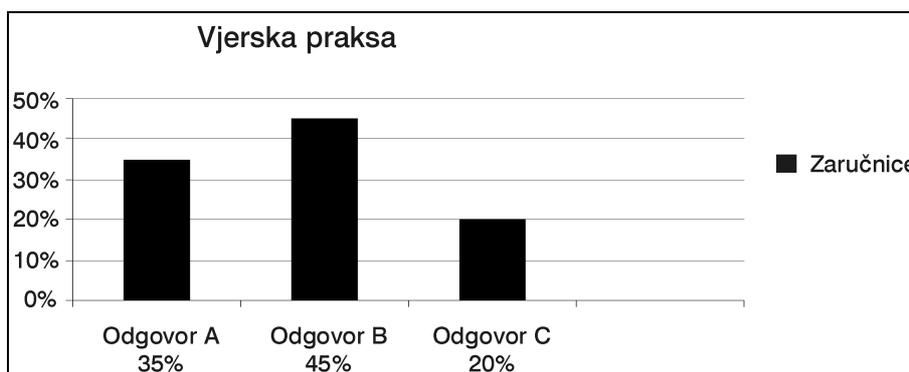
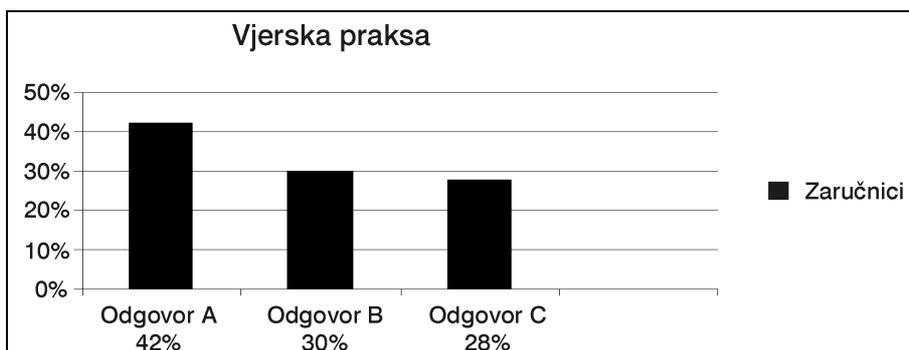
2. Zaokružite kvadratić koji označava koliko godina imate.

DOB	ŽENE	DOB	MUŠKI
18	1%	19	1%
20	4%	22	1%
21	1%	23	5%
22	4%	24	4%
23	10%	25	8%
24	7%	26	9%
25	7%	27	9%
26	6%	28	15%
27	15%	29	9%
28	12%	30	8%
29	7%	31	7%
30	2%	32	6%
31	10%	33	2%
32	4%	34	5%
33	3%	35	2%
34	2%	36	1%
35	1%	37	2%
36	3%	38	4%
37	1%	42	2%

Na temelju tabličnog prikaza najmlađa starosna dob zaručnica je 18 godina, a najstarija 37 godina. Najveći broj sudionica, njih 15%, bilo je staro 27 godina. Što se tiče zaručnika, najmlađi sudionik imao je 19 godina, najstariji 42. Najveći broj sudionika, njih 15%, bilo je staro 28 godina. Ova tablica može potvrditi šarolikost u godinama života polaznika, što može uvelike pomoći organizatoru da pojedine teme prilagodi adresatima tečaja. Dobro bi bilo da se pitanje o godinama starosti polaznika provede odmah na početku tečaja jer bi se dobila bolja slika samih polaznika.

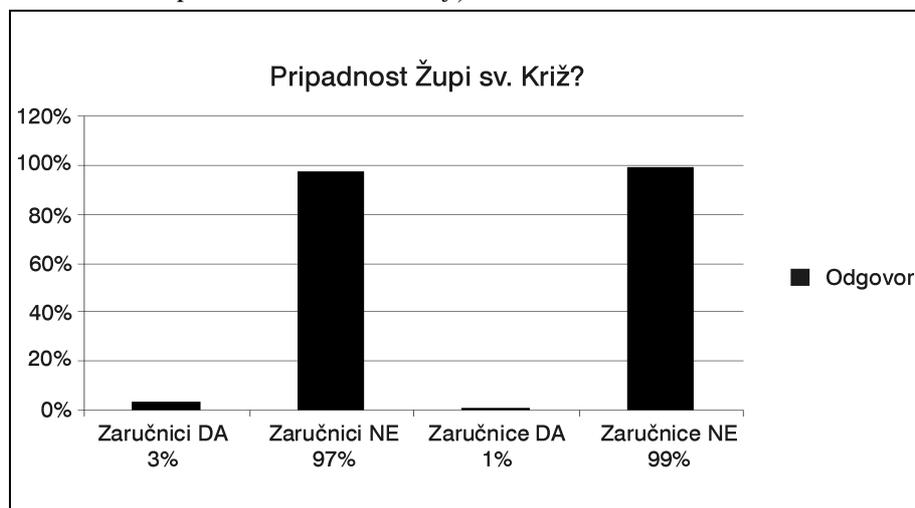
3. S bzirom na vašu osobnu vjersku praksu, tj. življenje i djelovanje u skladu s kršćanskim vjerovanjem, zaokružite ispravan odgovor koji najbolje prikazuje vašu situaciju:

- a) Ja sam tradicionalni vjernik/tradicionalna vjernica. (Razmišljam o kršćanskoj vjeri potaknut /potaknuta važnim crkvenim blagdanima i običajima u obitelji i društvu.)
- b) Ja sam uvjereni vjernik/uvjereni vjernica. (Razmišljam i živim kršćansku vjeru potaknut/potaknuta obiteljskim i crkvenim svjedočanstvima te osobnim iskustvima i duhovnim potrebama.)
- c) Ja se ne opterećujem pitanjima vezanim uz vjerski život i najčešće ne prakticiram javno vjeru. Dovoljni su mi formalni odlasci i okupljanja u župnoj zajednici kad se događaju važni životni trenuci: krštenje, prva pričest, potvrda, vjenčanja, sprovodi.



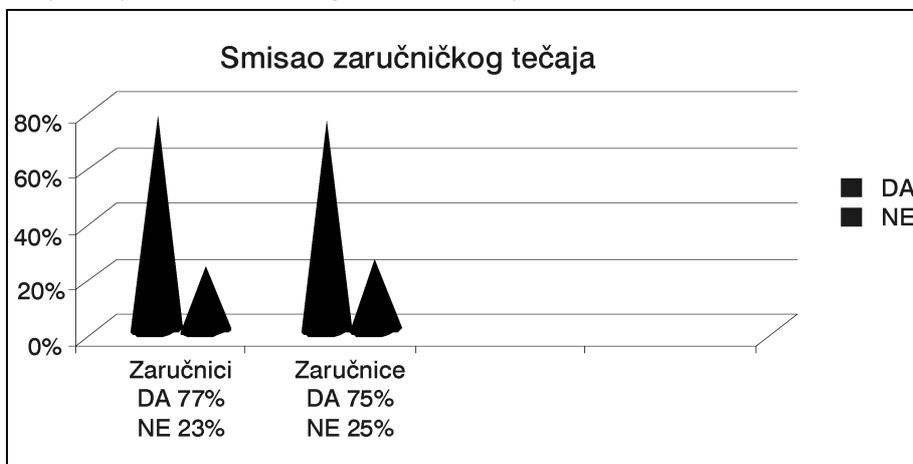
Zaručnici su u najvećem postotku, njih 42%, zaokružili odgovor A. Najveći broj zaručnica, njih 45%, zaokružilo je odgovor B. Predstavljene podaci otkrivaju religioznu dimenziju zaručnika, odnosno zaručnica. Zaručnici se predstavljaju kao tradicionalni vjernici koji žive kršćansku vjeru potaknuti isključivo važnim crkvenim blagdanima i običajima u obitelji i društvu. Zaručnice se u većini predstavljaju kao vjernice koje žive vjeru iz uvjerenja, a potaknute su obiteljskim i crkvenim svjedočanstvima te osobnim iskustvima i duhovnim potrebama. Zanimljivo bi bilo promatrati religiozni razvoj te dogovor oko odgoja djece u brakovima prethodno spomenutih zaručnika. Za pretpostaviti je da će se kod nekih dogoditi komplementarni odnos u religioznoj dimenziji, te će se na taj način postići međusobni rast i razvoj. Kod nekih će osobna religioznost biti u podređenom položaju ili će biti potpuno ravnodušna prema braku i obitelji.

4. Je li Župa sv. Križa vaša rodna župa? (Župa sv. Križa je ova župa u kojoj se sada nalazite i polazite zaručnički tečaj.)



99% zaručnica je odgovorilo negativno na postavljeno pitanje, kao i 98% zaručnika. Očito da zaručnički parovi u većini slučajeva dolaze iz drugih dijelova grada Zagreba, pa i šire. Pravilo da se odlazi na tečaj u središte župe kojoj se pripada u ovom slučaju ne vrijedi. Ljudi najčešće zbog različitih subjektivnih ili objektivnih razloga, primjerice zbog posla, vremena, blizine ili preporuke, odlaze na tečajeve koji su izvan područja središta njihove župe.

5. Mislite li da se preko ovakve organizirane pouke za brak mogu prenijeti temeljne vrijednosti kršćanskoga braka i obitelji?



Odgovori na ovo pitanje od presudne su važnosti za cjelokupni značaj ankete. Postoci nam govore kako 75% zaručnica smatra da se putem ovoga tečaja mogu prenijeti temeljne vrijednosti kršćanskoga braka. Zaručnici, njih 77%, se također slažu s prethodnim.

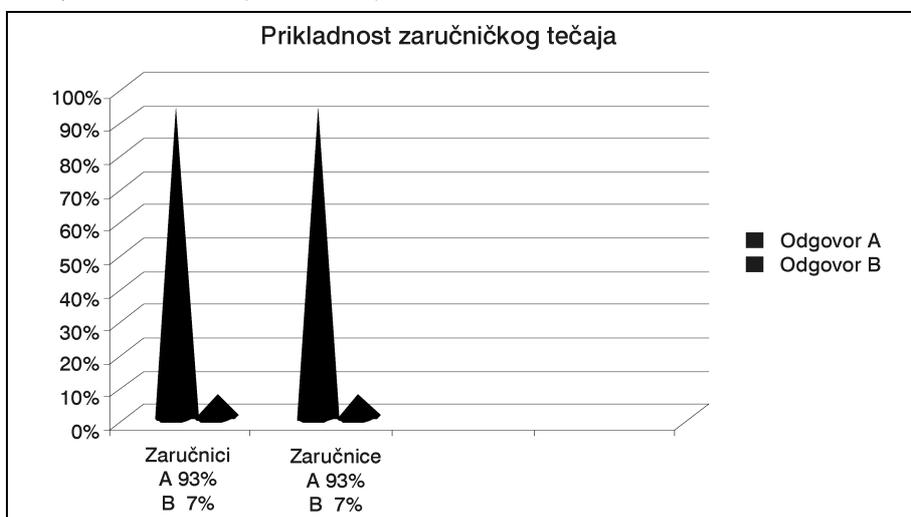
6. Što bi zaručничki tečajevi trebali više uključivati? Zaokruži više prikladnih odgovora:

	ODGOVORI	ZARUČNICI	ZARUČNICE
A	Teoretski dio	14%	14%
B	Manje grupe — 10 parova	21%	22%
C	Veći broj svjedočanstva bračnih parova i njihov dijalog s polaznicima	36%	37%
D	Pripremljene pisane materijale	25%	26%
E	Organiziranje raznih radionica	18%	19%
F	Zajedničko slavljenje mise — polaznici i predavači	16%	16%
G	Zainteresiranost organizatora koja ne bi bila isključivo formalnog tipa. To znači da bi organizator pokušao okupiti parove na zajednički susret nakon sklapanja sakramenta braka	15%	15%
H	Mogućnost osobnog razgovora	20%	21%

Najčešći zaokruženi odgovor bio je C — *veći broj svjedočanstva bračnih parova i njihov dijalog s polaznicima*. 37% zaručnica i 36% zaručnika odlučilo se zaokružiti upravo taj prijedlog. Uistinu bi se trebalo povesti računa o mogućem ispunjenju traženog prijedloga. Ta činjenica potvrđuje kako ni najbolje metode, dvorane, ne mogu zamijeniti čvrstinu, važnost i odlučnost osobnog svjedočenja važnosti braka i obitelji prokušanih bračnih parova. Nisu zanemarivi ni prijedlozi za pripremanje pisanih materijala, odvijanje rada u manjim skupinama i mogućnost osobnog razgovora.

7. Jeste li zadovoljni ovim tečajem pripreme za brak pošto ste odslušali svih pet predavanja?

- a) Uglavnom sam zadovoljan/zadovoljna.
b) Nisam zadovoljan/zadovoljna.



Zanimljivo je istaknuti kako je jednak broj zaručnika i zaručnica, njih 93%, istaknulo zadovoljstvo tečajem pripreme za brak u Župi sv. Križa. Ovakav rezultat neka bude na poticaj voditelju i ostalim suradnicima koji organiziraju i provode ideju zaručничkih tečajeva u konkretnu stvarnost.

8. Jeste li bili zadovoljni sljedećim elementima koji su bili prisutni na tečaju pripreme za brak?

ZARUČNICI		
ELEMENTI	DA	NE
1 (Predavači)	90%	10%
2 (Mjesto održavanja tečaja)	99%	1%
3 (Vrijeme održavanja tečaja)	96%	4%

4 (Sadržaj izloženih tema)	87%	13%
5 (Način izlaganja tema)	85%	15%
6 (Broj okupljenih — oko 90 parova)	85%	15%
ZARUČNICE		
ELEMENTI	DA	NE
1 (Predavači)	92%	8%
2 (Mjesto održavanja tečaja)	100%	/
3 (Vrijeme održavanja tečaja)	91%	9%
4 (Sadržaj izloženih tema)	85%	15%
5 (Način izlaganja tema)	84%	16%
6 (Broj okupljenih — oko 90 parova)	84%	16%

Svim zaručnicama je najviše odgovaralo mjesto održavanja tečaja. Manje ih je bilo zadovoljno, njih 84%, načinom izlaganja tema, kao i brojem okupljenih parova. Na ove primjedbe bi organizatori zaručničkih tečaja trebali pripaziti! Također je i 99% zaručnika bilo zadovoljno mjestom održavanja tečaja, a manje ih je bilo zadovoljno, njih 85%, načinom izlaganja tema i također brojem okupljenih parova.

Rezultati ankete mogu se svesti na sljedeće zaključke:

a) Zaručeni parovi zainteresirani su za zaručnički tečaj, iako bi se po pitanju njihove temeljne unutarnje motivacije trebao učvrstiti stav kako je predbračna crkvena priprava korisna i potrebna radi boljeg posvješćivanja značenja, važnosti i ljepote primanja sakramenta ženidbe. Činjenica koja svjedoči o postojanju interesa zaručničkih parova za zaručničke tečajeve neka ohrabri sve djelatnike obiteljskoga pastoralna, posebno one koji se bave bližom pripravom. Tako dugo dok postoji pozitivna volja zaručnika za crkveno spremanje za kršćanski brak i obitelj, pastoralni se djelatnici neće boriti s vjetrenjačama, već s osobama pred koje se stavlja prikladan i osvježavajući program za životni projekt udvoje.

b) Zbog ubrzanoga suvremenog načina života u kojem se većina vremena posvećuje poslu, večernji termini odgovaraju sudionicima, iako bi se o pitanju duljine trajanja tečaja moglo raspravljati. Naime može li se očekivati da će zaručnički parovi biti dovoljno svježi i koncentrirani za tečaj od devedeset minuta u večernjim terminima, pošto su, većina njih, došli s posla? Iako je gotovo nemoguće ponuditi odgovarajući termin tečajeve za sve, ovaj razlog dovoljno posvješćuje da se izlagatelji tema trebaju kloniti isključivo individualnog i predavačkog načina izlaganja ukoliko se želi postići da tečajevi svojom tematikom i prijedlozima pridonesu stvaranju kvalitetnog braka i obitelji.

c) Ponuđene i obrađene teme bile su sudionicima zanimljive. Jasno se primjećuje želja za duljim teološkim govorom o sakramentu braka, kao i želja za većim

brojem svjedočanstva prokušanih bračnih parova. Zbog procesa globalizacije zaručnički parovi često su obaviješteni o raznim načinima osnivanja braka i obitelji, kao i o načinima njihova rasta i sazrijevanja. Međutim, teološki govor koji objašnjava izvor, značenje i smisao kršćanskog braka i obitelji danas nije toliko reprezentativan, pa je zbog toga potrebno kroz cijeli tečaj vraćati se na izvore ustanovljenja zajednice osoba koje svoju unutarnju snagu crpe iz Božjega vrela.

d) Načini na koje su se teme obrazlagale trebali bi se osuvremeniti.⁷² Trebalo bi izbjegavati isključivo frontalni i predavački način izlaganja. Osuvremenjivanje zaručničkih tečajeva otvara pitanje o izvoru njihova financiranja. Kvalitetna opremljenost i priprema prostora i voditelja zahtijeva određeni financijski izdatak. Mnoge dvorane u sklopu kojih se održavaju tečajevi, pa tako i dvorana u Župi sv. Križa, imaju samo najosnovnije elemente koji ne zadovoljavaju potrebe zaručničkih tečajeva. Simboličan izdatak od pedeset kuna, koji zaručnički par izdvaja za potrebe tečaja, zasigurno pokriva osnovni trošak organizacije. Treba li se taj izdatak povisiti ili bi se trebalo pronaći neki drugi izvor financija, pitanje je o kojem se u crkvenoj javnosti još nije jasno i glasno raspravljalo.

e) Iako pitanje velikog broja okupljenih parova nije izneseno kao veći problem,⁷³ zbog postizanja kvalitetnijih rezultata ne bi se smjelo dogoditi da na zaručničkom tečaju sjedi više od deset zaručničkih parova. Manje grupe omogućuju iskreniji, osobniji i dinamičniji odnos samih zaručničkih parova, kao i odnos zaručnički par — voditelji susreta. Takva situacija bitno utječe na kvalitetu tečajeva, koji mogu postati male radionice s glavnim ciljem postizanja plodonosnog života u bračnoj i obiteljskoj zajednici.

3. Zaključak

U ovom prilogu autori su željeli predstaviti opću strukturu priježenidbenog pastoralnog, unutar koje se posebno ističe faza bliže pripreme za brak i obitelj u mjesnoj crkvi. Prihvati li se jednodušno da je obitelj *kućna crkva*, jasno je da se za uspostavljanje trajnih i cjelovitih odnosa među budućim supružnicima Crkva treba pastoralno pobrinuti, kako bi se tim ljudima navijestila istina, cjelovitost, ljepota i odgovornost *evanđelja braka i obitelji*.

Današnje obitelji u Republici Hrvatskoj, kao i u svijetu, zapale su u krizu koja se najjasnije ističe u prihvaćanju nedostojnih vrednota ljudskoga života uopće. Brak i obitelj kao da su postali potrošna roba kojoj ističe rok trajanja čim se pojavi bolja prilika za lagodniji i zadovoljniji život. Unatoč isticanju tamnog oblaka koji

72 Korištenje različitih tehničkih pomagala, rad u skupinama ili u paru, vođenje otvorenog dijaloga, mogućnost osobnog susreta s voditeljem tečaja, uključivanje meditativno–molitvenih faza.

73 Iskrenost odgovora na postavljena pitanja u priloženoj anketi može biti upitna. Razlog leži u tome što ljudi na određena pitanja, iako je riječ o anketi, mogu odgovarati ne prema vlastitom uvjerenju, već prema tome naslućuju li koji bi odgovor bio najprikladniji.

se nadvio nad stvarnost konkretnog izražavanja ljudske ljubavi u braku i obitelji, u ovome prilogu temeljno polazište za istraživanje priježenidbenog pastorala bilo je optimistično. Kroz crkvene opće i mjesne dokumente, kao i kroz organizaciju i provođenje bliže pripreve za brak i obitelj u gradu Zagrebu i u Župi sv. Križa u Sigetu, vidljivo je kako se Crkva brine za kršćanske zaručnike te kako se oni najčešće odazivaju na poziv za bračnu i obiteljsku pripravu. Glavno pitanje je kakva je kvaliteta tih pastoralnih programa i s kojom temeljnom motivacijom kršćanski zaručnici dolaze na tečajeve pripreve za brak i obitelj.

Rezultati ankete opisane u ovome radu, a provedene u zagrebačkoj Župi sv. Križa, mogu poslužiti kao poticajni primjer za stjecanje djelomičnog dojma o kvaliteti zaručničkog tečaja u mjesnoj crkvi, kao i o temeljnoj motivaciji zaručnika koji su sudjelovali u njemu. Ukupno 186 anketiranih zaručnika i zaručnica ističu kako su zainteresirani za pastoralni program unutar kojeg je ponuđen zaručnički tečaj, iako bi se on trebao u svojoj ponudi i izlaganju maksimalno osuvremeniti. Rezultati ankete također ističu kako je najhitniji zadatak pastoralnih djelatnika u bližoj pripravi za brak i obitelj preoblikovanje temeljne motivacije dolaženja gotovo polovice zaručničkih parova na tečaj. Glavni razlog dolaženja na tečaj ne bi smio biti dobivanje potvrde o prisustvovanju, već stjecanje ili upotpunjavanje duboke unutarnje potrebe za osnivanjem bračnoga saveza koji bi bio slika ljubavi kojom je Krist ljubio svoju zaručnicu Crkvu.

Na zadatku osuvremenjivanja bliže pripreve za brak i obitelj, kao i na cjelovitom obiteljskom pastoralu, trebaju komplementarno surađivati prvenstveno same obitelji predvođene mjesnim biskupom, stručni pastoralni djelatnici, svećenici, redovnici i redovnice, kao i ostali vjernici laici koji su voljni dati svoj doprinos u prevažnom zadatku za Crkvu i društvo u novome tisućljeću. Koliko će sadašnji pripremljeni i sklopljeni bračni savezi u budućnosti biti temelj svjedočanstva onima koji se spremaju poći stazama bračnog i obiteljskog života ovisi i o duhovnom zdravlju i kvaliteti zrelih kršćana koji su spremni svoje uporište i ideal braka i obitelji tražiti u nazaretskoj obitelji, pod čijim okriljem je rastao naš Spasitelj, Krist Gospodin.

The Premarital Pastoral — Immediate Preparation in the Local Church

Josip Šimunović, Kristina Čačić

Summary

The topic discussed in the article brings to the fore the vital issue of organizing quality premarital counseling and education sessions as a means of preparation for marriage and family life. The authors wish to contribute to the issue at hand by pondering and analysing the Church's involvement in offering marriage preparation courses in the pastoral field as such in the Republic of Croatia.

The first section depicts the Church's pastoral involvement in the education of couples on the issue of contemporary Christian marriage and family life. The second section puts forward the general set-up of premarital guidance sessions in the Zagreb Archdiocese, as well as an analysis of a survey made for the purposes of this article on the quality of premarital guidance sessions at the Zagreb Holy Cross Parish (Siget).

Key words: premarital pastoral, immediate marriage preparation, the family, premarital guidance sessions